

HAMİT MACİT SELEKLER VE “İYİLİK”İNDE AŞK, TARİH SEVGİSİ VE KAHRAMANLIK DUYGUSU

“THE SENSE OF HEROISM, LOVE AND LOVE OF HISTORY AT ‘GOODNESS’ OF HAMİT MACİT SELEKLER”

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KIRCI*

Özet

Hamit Macit Selekler şiirimize 1929’dan sonra otuz yıl katkıda bulunmuş bir şairimizdir.

Seçilmiş şiirlerini yayınladığı kitabının adı İyilik’tir (1956). Şiirleri İslami-Türk estetiğinin en güzel örnekleridir. Şiirlerinde yurdumuzu, değerlerimizi, özellikle, sevgi-aşk, vatan sevgisi ve kahramanlık duygusu temalarını işlemiştir. Şiirlerinde kullandığı dil, Türkçe’nin en güzel ve en doğru örnekleridir.

Anahtar Kelimeler: H. Macit Selekler, İyilik, sevgi ve aşk teması, vatan sevgisi ve kahramanlık duygusu

Abstract

Hamit Macit Selekler is a Turkish poet who contributed to poetry since 1929.

The book in which he published his selected poems is called “İyilik” (Goodness) (1956). His poems are the best examples of Islamic-Turkish esthetics. In his poems he treated of the themes, such as our country, Turkey, our values, especially love-affection, love for his country and the sense of heroism. The Language he used in his poems are the best and the most perfect samples of Turkish Language.

Key Words: H. Macit Selekler, Goodness, the theme of love-affection, love for one’s country, the sense of heroism

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Cumhuriyetten sonraki şiirimizin kıyıda köşede kalmış, unutulmaya yüz tutmuş, reklama ve gösterişe yönelmemiş sessiz ustalarından biri de Hâmit Mâcî Selekler'dir. Şiirde kendine özgü çizgiden sapmadan, 1929'dan sonra, otuz yıla yakın bir süre şiirler yazmıştır. Yazdığı şiirlerde milli hayatımızı, kendi orijinal yapısına ait özellikleriyle yansıtmaya çalışmıştır.

Hâmit Mâcî, 17 Kanunu evvel 1325 (30 Aralık 1909) Antalya doğumludur. Konya'dan Antalya'ya göçen bir âilenin çocuğudur. Babası Adûlmâcî Tefvik Bey'dir. 1889 Konya doğumlu Tefvik, 1906 yılında Antalya'ya gelmiş, amcası Mustafa Şefik Efendinin kızı Feride Hanımla evlenmiştir. Mustafa Şefik Efendi XIX.Yüzyılın ikinci yarısında Antalya'ya sorgu hâkimi olarak gelmiş ve buraya yerleşmiştir. Hâmit Mâcî, Adûlmâcî Tefvik Bey'le Feride Hanım'ın evliliğinden 30 Aralık 1909'da dünyaya gelmiştir.

Hâmit Mâcî'in nüfus cüzdanında kayıtlı olan adı, Abdülhak Hâmid'dir. Şâirin babası Tefvik Bey edebiyata ilgisi dolayısıyla oğluna, **şâir-i a'zam** namıyla meşhur Abdülhak Hamit'in adını koymuştur. Lise yıllarına kadar, evde, okulda, her yerde Hâmit Mâcî "Abdülhak" diye çağrılır. Konya Lisesi'nde parasız yatılı okurken, edebiyat öğretmeni Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Öğrencisindeki şiir yeteneğini keşfeden Tanpınar, onu yüreklendirir ve ileride karışıklığa sebep olabilir düşüncesiyle ona bundan sonra senin adın "Hâmit Mâcî" olsun, der. "Abdülhak"da bu teklifi kabul eder ve bundan sonra şiirlerinde Hâmit Mâcî adını kullanır. *

Üç yaşında annesi ölünce Hâmit Mâcî öksüz kalır. Babasının ikinci evliliğine, -1916 yılı- kadar anneannesi Kâmile Hanım tarafından büyütülür. Kâmile Hanım Antalya eşrafından Hocazâde Râsih Efendi'nin kızıdır.

Çok zeki ve yetenekli bir çocuk olan şâir, okula başlamadan -daha beş yaşında iken- kendi kendine okuma yazma öğrenmiştir. Bu bilgisi ve yeteneği ile küçük Hâmit, yaşlılarından farklı olarak ilkokula üçüncü sınıftan başlatılır. İlk ve orta okulu birincilikle bitirir. Çocukluk ve ilkokul yılları savaş yıllarıdır. Art arda Balkan, I.Dünya ve Kurtuluş savaşları yaşanır.

Mâcî, Antalya ortaokulunu bitirdikten (1925) sonra Konya Lisesi'ne parasız yatılı öğrenci olarak kaydolar. 1928 yılında bu okulu bitirir. Lise yılları, şiire ve edebiyata ilgisinin arttığı, yeteneğinin geliştirildiği yıllar olur. Hocaları Ahmet Hamdi Tanpınar, Saadetin Nüzhet Ergun onu şiirin iklimine doğru çekerler.

Liseden sonra Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenciliğini devam ettirir. Burada, önemli görevlerde adları duyulacak kişilerle samimi arkadaşlıklar kurular.

"Yıl 1929, Fakültenin birinci sınıfı. Şiirlerinden önce: hafif esmer, yuvarlak sevimli yüzü, bal saçları, biraz avare giyinişi, neşeli, alaylı konuşması

- Şairin kardeşi Adnan Sacit Selekler'in 29 Nisan 1992 tarihinde mektupla bize verdiği bilgilerden

beni sardı. Şâirliğini bir hevesten ibaret sanmıştım ama çok geçmedi; ruhunun derinliğine indim” (Ağaoğlu, 1978: 63).

Fakülte yıllarında şiire ve çevreye ilgisi çoğalır. Sınıf arkadaşı bir kız da bu ilgi çemberinin içindedir. Ancak ailesi Mâcit’i Antalya’da bir kızla nişanlamak istemektedir.1931 yılında hukuk fakültesi biter.

Fakülteden sonra kısa bir görev hayatı, ardından nişanlılıkla beraber devam eden bir askerlik dönemi,* evlilik ve bilahare meslek hayatı başlar.

Hâmit Mâcit İstanbul’da askerliğini bitirdikten sonra âilesinin tasvip ettiği Nebihat (Bileydi) Hanım’la 30 Ağustos 1935 tarihinde evlenir. (1916 doğumlu Nebihat Hanım, 1982 yılında ölmüştür.) Mutlu bir evlilik ve âile hayatı yaşar. Bu evlilikten beş çocuğu olur. Bu çocuklardan büyük oğlu Ferit (1936), Antalya’da serbest avukattır. Kızı İpek (Şencan) (1938) Antalya’da ev hanımıdır. Oğlu Rüştü (1940) henüz üç yaşında iken ölmüştür. Oğlu Kaynak(1943) Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim dalında öğretim üyesi (Prof.Dr.’dir. Küçük kızı Ayşe (Özgürlü) (1946) İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. İstanbul’da oturan Ayşe İnci ev hanımıdır.

Liseyi pekiyi, üniversiteyi iyi derecede bitiren Selekler, sırasıyla şu görevlerde bulunur: Ürgüp Savcılığı (1932), Antalya, Pötürge ve Finike Savcılıkları (1939), İstanbul Asliye Mahkemesi Savcılığı (1942), Çanakkale Asliye Hukuk ve Sinop Ağır Ceza Hakimliği (1948-1950), İstanbul Hakimliği (1959), 20 Aralık 1962 tarihinde Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliği ve Yargıtay üyeliği. “Yargıtay üyeliği ve Yüksek Hâkimler Kurulu üyesi iken 23.01.1974 günü Ankara - Maltepe’de otur-makta olduğu evinde bir kalp krizi sonucu ölür”.

“Anadolu Ajansı çıkışlı ölüm haberini İstanbul’da yalnız bir gazetede, iki spor sayfası arasında sondan bir önceki sayfada verdi. Onda da Yargıtay ve Yüksek Hâkimler Kurulu üyesi olduğu belirtiliyor, şâirliğinin sözü bile edilmiyordu. O günkü, ertesi günkü başka gazetelerde yoktu bu kadarcık duyuru bile. Oysa unvanların ötesinde, üstünde değerli bir şâirdi Selekler” (Necatigil, 1974:6).

Gerçekten, “Türk şiirinde ayrı ve belirli bir yeri, bir kişiliği olacak, unutulmaz, geçiştirilemez; iyi ve alabildiğine insancıl, üstelik mütevazı bir şâir” olan Selekler’in ölümüne ilgi duyulmadı. Şiirleri üzerine ayrıntılı ve özel bir değerlendirme yapılmadı. Ancak, onun şiirlerini anlayan, özellikle 1930-1945 yılları arasında Türk şiirinde özel bir yer etmiş Selekler’i tanıyanlar, dergilerde az sayıda yazılar yazdılar; hatıralarında ondan kısaca söz ettiler (Geçer, 1974:6).

Önemli görevlerde bulunan Selekler, Pötürge’den Çanakkale’ye,

* “Günler pek boş ve sıkıntılı... Öğrenmem lazım geleni iki ayda öğrendim. Sonra...yeknesak olan herşeyin verdiği tatsız sıkıntılar...Bu böyle olacaktı da beni eşimden, işimden, aşımından ve maaşımdan neden cüda ettiler? ...üçte bir aylıkla idare etmek, uzakta kalan şişman, utangaç, vefalı nişanlıma mektup yazmak ve günün çeşitli işlerine sağa dön, sola dön ve topcular in, topcular bin ile uğraşmak... Ağaoğlu Ahmet. **a.g.e.** , s.66

Sinop'tan Finike'ye kadar Türkiye'yi tanıyan, vatanını seven bir kişidir. Reklamsız bir insandır. Olduğundan çok görülmek isteyenlerin çok olduğu bir ortamda Selekler, olduğu gibi görünmekten bile sıkıntı duyar. Zaten sanatkarın bir şâir olarak reklama da ihtiyacı yoktur. "Selekler sadece ihtiyacı olmayan, tenezzülü olmayan bir şâir değildir. Şikâyeti de olmayan bir şâirdir" (Dağlıoğlu, 1968)

Selekler'in şiirinin arka plânını oluşturan elemanlardan bazılarının özelliklerini sıralamak faydalı olacaktır:

"Selekler; orta boylu, açık yeşil gözlü, daima güler yüzlü bir insan... vücuduna göre, biraz büyükçe duran başı, ufacık elleri ve ayakları ile spor ve hareketten uzak kalmış bir bünye. Mat ve duru bir beniz. Daha çok kafası ile, gönlü ile çalışanlara mahsus ürkek, biraz durgun ve çekingen bir hali vardır... Vücudundan çok kafası ve dilini çalıştıran şâirimiz; herkesin her işi, her derdiyle yakından ilgilenir" (Ediboğlu, 1968:65).

"Şiir sohbetlerine, esprilerine doyum olmaz, tane tane konuşur; konuşmalarını anılarla süslerdi. Hukuku çok iyi bilir, adaletten ayrılmazdı" (Soyuer, 1977:120).

Hâmit Mâcit Selekler, soyadını onurla taşıyan, soyadına uygun olarak sevgide, dostlukta, iyilikte cömert yaşayan bir insandır. Dünyası da "iyilik, barış" ve güzellikler üzerine kuruludur. Ancak "şâir (Bâb-ı Ali şöhreti)'nden nasibdâr değildir. Zira Bâb-ı Ali'den uzak memleketin bir köşesinde hakiki bir şâir olarak yaşamıştır" (Saba, 1936:124).

Hâmit Mâcit Selekler ilk yazılarını Konya'da Babalık gazetesinde yayımladı. Şiiri ve çeşitli yazıları 1928'den sonra; Servet-i Fünûn, Uyanış, Varlık, Çığır dergilerinde yayımlandı. Selekler, şiirlerini seçmeler yaparak iki kitapta toplamıştır. Bunlar: Sulh ve Diğer Şiirler (1944), İyilik (1956). 1959'dan sonra yazdığı şiirlerine, Ankara'da yayımlanan *Çaba* dergisinin hemen her sayısında ve zaman zaman da *Hisar* dergisinde rastlanır.

Selekler şiire 1929-1930 yıllarında başlar. Şiirleri 1933'ten sonra varlık sayfalarında sıkça görülür. Ziya Osman Saba bu genç şairi okuyuculara "ruhunu keşfeden bir şair" diye tanıtır. Gerçekten Selekler, "engin, nâmütenâhî derin" bir ruha sahip olmasa bile, onun ruhu kendine has güzelliği olan bir ruhtur." Yine buruh ışığa, kokuya ve bütün bunların mezci demek olan bahara âşık bir ruhtur (Saba, 1936:124). Selekler özgün ruhuna göre, 1929 yılından sonra, yaşadığı hayatın nesnel gerçeklerini seçtiği çeşitli temalarla iletmeye çalışır. Seçilen temalar yaşanan özel hayatın yanında sosyal ve ulusal hayattan seçilmişlerdir.

Hâmit Mâcit Selekler şiiri "her türlü menfaat endişesinden uzak, gayesini yalnız kendinde bulun bir mükemmeliyet" olarak kabul eder (Selekler, 1938:10). Selekler'e göre "her şâir bir arayıcı, her şiir de bir hazinedir. Ama en güzel hazine bulunamamıştır. Şâir, kuru mânâdan, uzak, mutluluk, huzur, barış ve iyilik dolu bir dünya kurmak" (Selekler, 1940:15). çabasıyla mutlak güzelliğe hizmet eden bir

görüŖe sahiptir. B. Necatigil, Hâmit Mâcit’i “aşkın ve hatıraların hakkını vermiş, yurdunun güzelliklerini özlü, canlı yansıtmış, epik şiiri lirizmle kaynaştırmayı başarmış; yaptığı işi inanarak onurla yapmış” (Necatigil, 1974:6) değerli bir şâir olarak kabul eder.

“İyilik”, “Sulh ve Diğer Şiirler”in yayımlanmasından on iki yıl sonra basılmıştır. On iki yıl sonra şâir, sadece yirmi dört şiir yazmıştır. Selekler, şiir kitabının başına iki motto koyarak sanat anlayışını ve şiirdeki titizliğini de ortaya koymuştur. Birinci motto şu: “Eserinize düşmanınız tarafından meydana getirilmiş gibi bakınız, onu hayranlıkla seyrederseniz, mahvolursunuz (Samuel Butler). Kitabına şiirlerinden seçtiklerini alan şâirin ikinci mottosu ise sanatçı ve onun kişiliği ile ilgilidir. “Biz mûsikî yapımcılarıyız, rüyaların rüyasını kurarız; cihanlar kaybeder, cihanlardan vazgeçeriz; fakat dünyayı ebediyyen sarsan ve harekete getirenler de bizleriz”(Arthur O’saughnessey). Bu ifade de gösteriyor ki, Hâmit Mâcit şiir alanına iddialı çıkmıştır. “Türk şiirinde ayrı ve belirli bir yeri, bir kişiliği olan, unutulmaz, geçiştirilemez, iyi ve alabildiğine insancıl, üstelik mütevazı, hakiki bir şâirdir” (Geçer, 1974:15-16).

“İyilik”, 112 sayfalık değişik başlıklar altında bölümler halinde düzenlenmiş. Birinci bölüm “iyilik” şiiriyle başlıyor ve 31.sayfaya kadar devam ediyor.

İkinci bölüm “Anavatan Üstüne” şiiriyle otuz üçüncü sayfadan kırk birinci sayfaya kadar sürüyor. Kitabın üçüncü bölümüne şairin 1944 yılında yayımladığı “ Sulh ve Diğer Şiirler” konulmuş. Sulh ve Diğer Şiirler ana başlığının altında “Nisan Sabahına Yemin Ederim” 1928-1944, alt başlığı konulmuş ve bu bölüm doksan dokuzuncu sayfaya kadar yer almış. Böylece şair 1928-1944 yılları arasında yazdığı şiirlerini de “ İyilik” adlı kitabına dahil etme gereğini duymuştur. Kitabın dördüncü ve son bölümü de yüzüncü sayfadan yüz on ikinci sayfaya kadar sürüyor. Şair bu son bölümü de “Cumhuriyete, Yurda, Ankara’ya dair...1933, Günler 1945, Sonra 1947” gibi başlıklarla oluşturmuştur. Sonuç olarak yüz on iki sayfalık “İyilik” adlı şiir kitabı dört bölüme ayrılmış, birinci bölümde yirmi şiir, ikinci bölümde altı şiir; en hacimli bölüm olan üçüncü bölümde kırk altı şiir, dördüncü bölümde ise sadece dört şiir yer almıştır. İyilik adlı şiir kitabı toplam yetmiş altı şiirden meydana gelmiştir. Bu kitapta şairin özel olarak seçtiği şiirler yer almıştır.

İyilik’e 1928 yılından 1956 yılına kadar şairin seçtiği şiirlerle oluşmuş bir kitap denilebilir. Bu şiirler genel anlamda otuz yıllık bir sürenin şiirleridir.

Yüzoniki sayfalık iyilik, kapsadığı yetmişaltı şiir ile hem şairinin hem de 1928-1956 arası dönemin şiirleri olması yönüyle dikkat çekicidir.

AŞK

“İyilik”teki şiirlerde yoğun olarak işlenen temalardan ikisi “aşk, tarih

sevgisi ve kahramanlık duygusu”dur. Hâmit Mâcit Selekler şiirlerinde “ebediyetin ışıktan pınarını” arayan bir şairdir:

“Bulsam ebediyatin ışıktan pınarını,
Hangi renk, hangi koku ve hangi bahçe bilsem
Yaşıyor fasılasız solmayan baharını” (İyilik, 1959:55)♦

Selekler’in yazdığı şiirlerin genel çerçevesi aşk ve sevgidir. İlk kitabı Sulh adını taşır. Bu kitaptaki şiirlerde bile kişisel duygulanmalara yer vermiştir. Sulh adını verdiği bölümdeki şiirler bile birer aşk ve sevgi şiiri sayılabilir. Bu yönüyle Selekler bizim geleneksel dünya ve insan anlayışımıza bağlıdır. Dünyayı, çevreyi, insanı eşyayı sevgi, aşk ve iyilik penceresinden görmüştür. “Aşk ve sevgi estetiği”nden yetişen onu onaylayan bir şair olan Selekler’in şiirleri de aşk, sevgi ve iyilik üzerinedir. Dünyayı güzel görmek, orijinine bağlı kalmak, dünyaya güzellikler katmak ve sevmek kültürümüzün temel anlayışlarından.

H. Macit’in “İyilik” adlı kitabının ilk şiiri, aynı zamanda kitaba adını veren ilk şiiri, “İyilik” yarım kalan bir sevgiye işaret eder gibidir:

İYİLİK

Kuşlara serperken tanelerimi
Akik yüzük taşıma da atmışım,
Elim boş, kalbimi de kanatmışım
Sana vermek için son eserimi.

Gerçeği açıkça haber verdin mi;
Viran bahçelerde başlıyor kışım;
Bana yalan söyle ki aldanişım
Benim için solmayan bahar mevsimi.

Doğruyu söylemek sana yaraşmaz
Sen mısralarımı aydınlatan yaz,
Nasıl başlamıştık bitiremedik.

Çevremi kaplayan hava iyilik
İyilik, senin için, sendendir, sensin
İyilik, duruşun, bakışın, sesin...

Bu şiirinde Selekler, anlayış ve davranış ifade eden anlam üniteleriyle özel dünyasını göstermeye çalışmıştır: “Kuşlara taneler serpmek, akik yüzük taşıma

♦ Bu çalışmada gösterilecek şiir adları ve sayfa numaraları **İyilik, Gün Matbaası, İstanbul**, adlı kitaba aittir.

atmak” sanatkârın özel dünyasını ifade eder. “yüzüğünü atmak” bağlardan kurtulmak anlamına gelir. “Akik taşlı yüzük, akik taşı bir anlamda acının göstergesidir. Akik halk arasında kan yapsın diye takılır.

Acılardan kurtulmak ama, bir yönüyle de can, kan kaybını çekilen acıyı gösterir. “Eli boş kalmak, kalbini kanatmak, son eserini vermeye hazırlanmak” içinde bulunulan manevi üzüntüyü gösterir.

Gerçek, içinde bulunulan gerçek, “viran bahçelerde başlayan kış” imgesiyle ifade edilmiştir. Buna karşı aldanış “solmayan bir bahar mevsimi”dir. Çizilen dünyada sevgili merkezdedir. Dünya sevgiliyle kurulur. “mısralarını aydınlatan yaz”, çevreyi kaplayan hava “iyilik” her şey sevgiliyi gösterir.” İyilik sevgili içindir. İyiliğin kaynağı sevgilidir. İyilik sevgilinin duruşu, bakışı, sesidir. İyilik ve özlenen dünya ancak sevgi ile sevgili ile aşkla kurulur. Ancak buradaki çatışma ve hüznün sebebi “nasıl başlamıştık, bitiremedik” dizesiyle ifade edilmiştir. Bu şiirdeki anlam üniteleri içinde bulunulan duygusal çatışma durumunu ifade etmiştir.

Bu şiirinden başlayarak Selekler dünyaya, çevreye, insana ve eşyaya hep iyilik, sevgi ve sabır penceresinden bakmış; ebediliği sevgide bulmuştur. Bu yüzden Selekler’in şiirleri, Cumhuriyet sonrası, orijinine bağlı, dünyaya hep güzel bakarak, hep güzellikleri tespit ederek; kelimelerle, dünya güzellikleriyle kendi iç güzelliklerini yansıtan şiirlerdir.

Şiirlerin çoğunluğu sevgi ve aşk, güzel ve güzellik temalarını kapsar. Zaten bütün şiirler asıl aşka, hakiki aşka “ebediyetin ışıktan pınarına ulaşmak” amacıyla yazılmış gibidir:

Bulsam ebediyetin ışıktan pınarını,
Kanatlar açabilsem, hicaplar geçebilsem
Hangi renk, hangi koku ve hangi bahçe bilsem
Yaşıyor fasılasız, solmayan baharını. Sabahleyin, s.55.

Her şiiri bir hazine olarak kabul eden Selekler, her şairi bir arayıcı olarak tarif eder. Ebediyetin ışıktan pınarını bulmak, kanatlar açmak, hicaplar geçmek, solmayan renk, bitmeyen koku ve solmayan bahçe imgeleri ebedî olan, mutlak hakikat olanı aramayı gösteren ifadelerdir.

Sevgili ve aşk temalarını işleyen şiirlerde de güzelden güzelliğe, sevgiliden de ebedi sevgiye ulaşma dileği vardır. Bunun için de “kanatlar açabilmek, perdeler geçebilmek, sınırsız ve sonsuz isteklerle perdeler geçebilmek, ebedi sevgiliye ulaşmak” lazımdır:

YAŞ GEREK
Sen sahiden aşıksın
Gözlerine yaş gerek

Varsın gönlünü yıksın
Birisi bilmeyerek

Ne üz kendini ne yor
Ne onu ellere sor
O ki seni sevmiyor
Ve asla sevmeyecek . (s.70)

Dünyaya aşkla, sevgiyle, merhametle ve sabırla bakmak,saadet-i ebediyyeye ilk adımı atmak için gereklidir. Gerçek aşkın gözleri yaşlı olmalıdır. Birisi bilmeyerek gönlünü kırsa da gene de kimseye kırılmadan, kendisinin asla sevilmeceğini bilse de yine de herkesi severek yaşamak, aşıkça yaşamaktır. Bu davranış ve anlayış Yunus Emre'den gelen orijinal anlayışın devamıdır.

Sevmek sonsuz bir gönül cömertliğidir:
Cömerdin, bezletmek şanımdır, gönlüm
Bir hızır pınarı gibidir, serin
Sen, ümit bağında yetişen gülüm,
Nen varsa bendendir: Rayihan rengin (s.12)

Gönül “serin bir hızır pınarına” benzetiliyor, sevgili ümit bağında yetişen bir güle, gülün nesi varsa, rayihası ve rengi hep sevenden. Yine, ümit bağında yetişen güle benzeyen sevgili, uğrunda karşılık beklemeksizin her şeyin feda edilebileceği bir değerdir:

O sabah kapıda bütün varımı
Beyaz ellerine bırakmadım mı?
Verdim gök dolusu ilkbaharımı
Uğrunda karşılık beklemeksizin (s.12)

Her türlü kazancın temelinde sevgi ve verme vardır. Vermekle varlıklı olunur. Sevgide, aşta da cömertlik “cihanın yaşama tadıyla dolması” ifadesiyle gösteriliyor:

Cömerdim, kalbimden dağıttığım an
Yaşamak tadıyla doluyor cihan (s.12)

Kalbimiz en büyük hazinemizdir. Bu bitip tükenmeyen hazineden dağıtmak onu zenginleştirmek, sevgi alanını geliştirmek,“sevmediğimizi anlamaya çalışarak, anlamamış olduğumuzu sevmek” insan olmanın gereğidir. Ve insan dünyanın sırlarını çözecek bir şifre ve bir anahtardır. Bu anahtarın en önemli yeri de kalbidir. Sevginin kaynağı olan insanın kalbi sevgi ve aşkla yükselir. Sevgiyi bulmak, aşk ve sevgiye ulaşmak, insan olarak en önemli eksikliği tamamlamaktır:

Dünya defterine yazdığım yazı,
Sabrın öz çocuğu büyük sevgi'den
Biz ki ne gördükse gördük sevgiden
Şafak parıltısı, bulut beyazı...

Bayrağım gibisin, aşk, öylesine
Seninde dopdolu olup da yine
Sıcak hasretini duymak, derinden.
Kırmızı Beyaz, (s.13)

Dünyaya bakış sevgiyle, geçmişten güne dünyaya bakışımızı ifade eden “dünya defterine yazılan yazı, sabrın öz çocuğu, şafak parıltısı, bulut beyazı” bütün görülenler hep sevgiden. Aşk ve sevgili bayrak kutsiyetiyle özdeşleştirilmiş. Sevmek, hep severek bir türlü sevgi ve aşktan ayrılmamak ve bıkmamak, devamlı hasret çekmek. Bir türlü vuslata, kavuşmaya gidememek. Bu tavır ve davranışlar bizim aşk ve sevgi anlayışımızdır.

Aşk, derinden sürekli ve sıcak hasret duymaktır. Yaşamının sebebi sevgili ve aşktır:

Sende buluyorum aydınlığımı
Anlıyorum mest olarak, derinden
Yalnız senin için yaşadığımı... Kırmızı Beyaz, (s.13)

H.Macit'in gördüğü dünya, hayat aşk, sevgi ve iyilikten oluşmuş bir dünyadır. Bu dünya iyilik, aşk ve sevgi doludur.

Bu şiirler de sabırla ve sevgiyle ebediliğe ulaşılacağı inancından doğan şiirlerdir:

Ebedilik sırrı vardır sevgide
Gerçi gönül azap çeker bunalır
Dünya defterinde adımız kalır.
Dünya Defterinde Kalan Adımız, (s.18)

Sevgi sevgiliye duyulur. Sevgili hayatı oluşturan temeldir:
Sevgilerin, hasretlerin toplamı:
Sen. Eski Şarkı, (s.20)

Her yerde, her şeyde sevgili, her söz sevgili için, her sözün kaynağı sevgili:

Düşüncelerimde, duygularımda
İşyan aydınlık, sen alınyazım,
Kalbe hüznü çöken son baharımda

Özlenen haziran günlerim, yaz'ım.

Sen, geçen günlerde, sen gelecekte,
Her zaman, her yerde, düşte, gerçekte,
Temiz soframdaki sıcak ekmekte
Sen varsın, seninle doluyor tas'ım.
Tasım Seninle Dolu, s. 22

Sonuç olarak tavrıyla, anlayışıyla Selekler aşk, iyilik, sevgi şairi olarak özgün bir yer edinmek ister gibidir. Yaşamayı, güzelliği, ızdırabı, zorlukları ve kalıcılığı hep sevgi, aşk, iyiliğin merkezi olan sevgilide bulur.

Bütün dünyanın hayatın aslı sevgi ve aşktır. Dünyada var olan, dünya olan aşktır. Fuzuli'nin "aşk imiş her ne var alemde" deyişi gibi, H.Macit de şiirlerinde "aşk, sevgi ve sevgili imiş her ne var alemde" diyor gibidir:

Sen tatlandırırısın suyu, ekmeği
Seninle birlikte yaşamak iyi,
Seni gördüğümce dünya güzeldir,
İstirap sen varsın diye çekilir,

Yüzünde iyilik, çevrende huzur,
Maddeleşir, dokunulur, duyulur,
Zorlukları karşı yalnız değilim
En yakınım, öz tanışım, sevgilim.
Dünya Defterinde Kalan adımız, (s.17)

Aşk, sevgi ve iyilik duygularının yoğunluk taşıdığı bu şiirlerin dayanağı bizim geleneksel şiirimizdir. H.Macit geleneksel şiir mirasımızı kullanmıştır denilebilir. Aşk ve sevgili anlayışında şair daha çok mutasavvıf düşünceye dayanır. Ancak günü, gerçeği güncelliği de ihmal etmeyen Selekler dünya karşısında memnun iyi, seven bir insan, bir olgun insan, insân-ı kâmil, görünümü çizer. Aklını ve kalbini kullanır. İnsan sorumluluğu taşıyan her davranış aklını ve kalbini israf eder. Diğer konularda ekonomik davranmak, yalnız akli ve kalbi israf etmek dünyaya güzellikler ilave etmektir. İnsan dünyada cenneti aklını ve kalbini kullanarak kurar. Selekler de şiirlerini "ülkesinin geleneksel şiir mirasını kullanarak oluşturmuştur. Öte yandan kendisi de katkılarıyla bu mirası zenginleştirmiştir denilebilir (Alkan, 1995:30).

"Kalbim ömür boyu israf ettiğim,
Kalbim yine çarpıntılı sevgilim." Nisan, 1995, (s.11)

Geçmişten günümüze dünyada her ne varsa hepsinin ortak kaynağı aşktır. Ebedi ve ezeli olan aşktır. Seleklerin şiirlerinin merkezini aşk teması oluşturur. Çünkü Selekler göre: "Aşk uzun yolculuk ömrümüz kısa"dır (Alkan, 1995:30).

TARİH SEVGİSİ VE KAHRAMANLIK DUYGUSU

Selekler’in şiirlerinin önemli temalarından biri de tarihimiz, insanımız ve tarihimiz boyunca kahramanlıklarımızdır. Bu şiirler kişi ve millet planında ferdiyyet ve şahsiyetimizi gündeme getirir. Dilimizi en düzeyli biçimde kullanarak bizi biz yapan değerleri vurgulamaya çalışan şiirlerin amacı kendimize güven duygusu uyandırmaktır. Etkileyerek benliğin gerçekleştirilmesi, Cumhuriyet sonrası şiirimizin romantizmine uygun bir davranışın ürünü olarak da görülebilir.

Yaşanan güzel günlerde tarihi hatırlayarak özlemleri dile getirme, güne anlam kazandırma, günü denetim altına alma şiirlerde görülen önemli bir özelliktir:

Doyum olmaz bir akşam semasının altında
Renkli kanatlar gibi gerilmiş ufka nisan.
Anıyorum devirler açıp kapayanları,
Soruyorum, 23 yaşında serdar nerde? Nerde, (s. 38)

Tarihi, kültürü yapanlara özlem duyarak onlardan alınacak haz ve coşku ile güne uygun davranışlara girmek ve güne uygun idealler oluşturmak gerekir. Kendi kültürünü, tarihini bilmek, geçmişe uygun, ondan haz alarak, günü yaşamak gerekir. Aleme düzen verenler “yedi iklim dört bucak” a akına giden erler, daha hür daha mutlu bir dünya yaratan kahramanlar ve sanatkarlar vatani vatan yapanlardır. Bunları unutmamak için şiirin, sanatın dünyasında yeniden üretilmeleri gerekir. Tarihi, milletimizin belleğini canlandırmak, kültürümüzü üretmek gerekir:

Mısraların ahenkten yapısından bir dünya
Daha hür daha mutlu bir dünyayı yaratan
Yüz yıllar ötesinden seslenen şair hani,
Nedim’in yarım neş’e saydığı bahar nerde? Nerde, (s.38)

Tarihi, kültürü yapanlar şairler -söz adamları- padişahlar, kumandanlar -eylem adamları- dır. Onların güne getireceği, ortak kaynağımızdan derlenen değerlerdir. Bu değerlerle devamlılık bilincimiz canlanır. Geçmişten güne kendimize güvenimiz içinde bulunduğumuz zaman, geçmişten alacağımız hız ve güvenle, en kusursuz biçimde değerlendirir, geleceğimizi planlarız. Ayrıca sanatçı ve kişi olarak sorumluluklarımızın bilincine ulaşırız. Kültürü yapanlar, tarihi kişilikleri temsil edenleri eleştiririz, överiz, onaylarız. Değerleri bilme, değerleri üretme, tarihi onaylama, tarihi yeniden kurma geleceğe değgin devamlılık palanları yapma, ölümsüzlük, özlemlerimiz olur. Bizim de günümüzde sorumluluğumuzu yerine getirmemiz gerektiği inancı yerleşir içimize. Eldekini sağlam tutmak, geleceğe doğru gelişmek hedefimiz güçlenir. Biliriz, bildiğimizi de biliriz, bilerek isteyerek yaparız. Tarihi yaşamak, tarihte kalmak yerine “devam ederek değişip gelişme” bilincine ulaşırız. Dünyaya, dünya insanlığına insan olarak yaşama şerefini sağlama, yani kendi kültürümüzü dünyanın medeniyeti haline getirme temel hedefimiz olur:

Sevgiyi, ümitleri, özlenen kâinatı
 Seslerin örgüsünde bize veren sanatçı
 Akşam saatlerinin hüznü gibi içlenen,
 Engin denizler gibi coşan bestekâr nerde?

Hani taş kemerlerde hünerini gösteren
 Suyun şi'irini çeşme yapan usta, ne oldu,
 Sırrına erişilmez bir ruh zenginliğiyle
 Muhteşem kubbeleri yükselten mimar nerde? Nerde, (s.39)

“Özlenen kâinatı, sevgi ve ümitlerle, seslerin örgüsüyle sunan” büyük sanatçılar yetiştirmek, “hüznü ve coşkunluğu” işleyen müzisyenler yetiştirmek, “suyun şi'irini çeşme yapan usta, sırrına erişilmez bir ruh zenginliğiyle muhteşem kubbeleri yükselten mimarlar” yetiştirmek temel ülkümüz olmalıdır. Şiirde tarihle ulusal kültürün kurulması, çağdaş uygarlık düzeyine çıkma hedefine vurgulama yapılmaktadır.

“Hasretle yâd ettiğimiz geçmiş”, sevgimizin destanı”dır. Tarihi yapan şehitler, “suya seccade salıp geçenler”dir. Tarih, ulusal yeniden kuruluş için kaynaktır. Milletler ve insanlar tarihi olan varlıklardır. Tarihsel ve toplumsal varlıklar olarak insanlar dönüştürücü, yapıcı, yenileyicidirler. Zihinsel dönüşüm ve değişimi hızlandıran kaynak tarihtir. Tarih sayesinde bildiklerimizi daha geliştirme, geleceğe doğru daha kusursuz ve mükemmel olabilme azmi ve çabasına gireriz. Tarihi okurken bilgimizi yeniler, güçlendirir, şimdi ve geleceğe ait hasret ve özlemlerimizle eyleme geçeriz. Selekler bu konuyu şöyle dile getiriyor:

Tarihi okurken diyorum ki
 Gönlümde bu hasret bu alev ne
 Sarmış beni da'us silasile,
 Niş, Kosava, Mohaç, Varna, Pilevne. Tarih I, (s.64)

Suya seccade salıp geçtiğimiz toprakta
 Kardeşim, gürbüz atam, şanlı dedem yatmakta
 Yatıyorlar o muazzam ve ölümsüz ölümler
 Yatıyorlar unutulmuş da mı bilmem yer yer
 Sanırım bazan o yerlerde yatan bir tek ölü
 Bir tek insan o büyük çevrede yalnız gömülü
 Başı sesler duyarak dinleniyorken Tuna'dan
 Ayağı Akdeniz üstünde esen fırtınadan
 Serpilen dalgayı duymuş gibi ürperse gerek
 Ne zaman bilmiyorum burada yatan silkinecek
 Açacak toprağın altında kalan kollarını
 Tutacak eski sipahiler akın yollarını
 Ne zaman sam yeli esmiş gibi yaprak yaprak

Bu diyardan kaçacaklar cüceler haykırarak Boğazın Karşı Yakası,(s.64)

Tarih ortak kaynak ortak hafızadır. Bir yönüyle geçmiş ve bilinen zamandır. Bir milletin varlığının, devamının temelidir. Milletçe geçmişte görülen rüyadır. Bu rüyaya hayranlık, tekrar böyle rüyalar görme eğilimini doğurur. Selekler’in şiirlerinde tarihimizle günü yaşamak, coşmak, yeni istekler ve hedeflere yönelmek duyarlılığı vardır. Şair tarihi okudukça coşarak kendini atalarıyla özdeşleştirir:

Tuna’yı görmedim fakat, tanırım,
Bir ümit önünde koştuğum zaman,
Geçmiş anarak coştüğüm zaman,
Kendimi Budin’in Beyi sanırım. Tarih III, (s.65)

Hulya ile “ Vistol’e uzanıp, atını sulamak, tekrar Eflak ve Boğdan, Erdel, Basarabya, Azak ve Kırım” gibi yerleri fethetmek, hüzne saplanıp kalmak yerine kanı coşturan bir ateş olur. Tarih çizgisi, kahramanlıklar bizi biz yapan değerler ve bu değerlerle teselli bularak tarihi yeniden yapmak bu şiirlerin kazandırdıklarıdır:

Tarihi ve zamani açıp okusam,
Günlerce, bir ateş şakaklarımda,
Günlerce içerim yanar, kor olur.
Bir istek tutuşur dudaklarımda.
Sonra parça parça dağılır tasam,
İçim Sakarya’da teselli bulur. Tarih III, (s.65)

Görüldüğü gibi, bu söyleyiş ve duyuş tarzı Yahya Kemal çizgisinin bir devamı gibidir. Bir millet duyarlığını yenileme, yaşadıklarımızla günde de birliği sağlama, günde geçmiş arasındaki bağları güçlendirme bu şiirlerin yaptığı çağrışımlardır. Kendi diliyle, tarihiyle güçlenmek, kendini özne yapmak, kendimizi önder olarak yaşamaya başlamak Cumhuriyet sonrası şiirimizin temel çizgilerindedir. Aynı zamanda kendi dilini geliştirmek, kendi diliyle kendi tarihini, kendi duygularını ve macerasını anlatmak bir kendini takdir etme ve sevme süreci olarak da görülebilir.

Selekler coşturduğu duygularla ortak duyarlılığı yenileme görevini yerine getiriyor ve milli ufku genişletiyor. Vatan, tarih, bayrak gibi kavramların önemine bizi uyandırarak bir duygu eğitimi yapıyor:

Gözler, dalar gider de
Yaş titrer kirpiklerde
Engin maviliklerde
Bayrak dalgalanmışken...
Dünyada, yakın-uzak
Gökler, sular ve toprak

Vardı, kaç yıl bu bayrak
Geçti üzerlerinden.

Nen varsa yoluna ser,
Başını, gönlünü ver,
Bir gün de bürünü ver
Ebediyet istersen... Bayrak,(s.66)

Mazi, bayrak, anavatan, kendi kültürümüz tarihimiz, bunların kavranması kendi öz dünyamızı yeniden anlama ve kavrama, kendine güvenme, inanma ve sevme bu şiirlerin taşıdığı temel anlayıştır:

Geçmiş bir okyanus gibi, kalbim sedef gibi,
Kalbimde gizlidir sanırım geçmişin var,
Bazan dalar da gözlerim ufkunda canlanır,
Onlar:
“Demir-kuşaklı cihan-pehlivanlar Mazi,(s.67)

Tarih hayalların gerçekleştiğini gösteren belgelerle doludur. Tarihi okumak coşkunluk verir. Günü coşturan, istekler ve ümitler uyandıran kaynak tarihtir. Geleceği planlamada, günü kurmada yardımcıdır. Tarihi yapmak, tarihi geleceğe doğru hazırlanırken geçmişle bütünleşerek yapmak yine kahramanlık ister. Seleklerin şiirleri bizi tarihimize, günümüze ve geleceğe uyandırmaya çalışan şiir tarzının örnekleridir

1936, 1937 yıllarında yazılan tarihle ilgili bu şiirler, içten duyusla, geçmişte, yükselme devrinde, fetih günlerinde yaşadığını hayal eden kişinin şiirleridir. Daha önce de söylediğimiz gibi, bu anlayış ve okuyuş tarzı Yahya Kemal çizgisinin kendine özgü bir devamı gibidir. Bu şiirlerde de sınırların ötesinde kalan şehirlerin, sınırların ötesinde çağlayan suların hüznü ve özlemi vardır:

Kaç yıl engin- suya kavuşmak için
Baharla birlikde buradan geçtik
Kaç yıl burda kaldık bir bayrak için
Şimdi bu şehir de büyük bir yitik.

Belki ateşine bulacak, için
Körfez sularında biraz serinlik...
Düşün, fakat sorma arama, niçin-
Niçin, nerde, neydi, noldu, Selanik?

Hasretim damlalar gibi- şüphesiz-
Balkan yaylasından, mavi Tuna'dan
Hatıralar dolu ancak, içimiz... Yitik,(s.68)

Tarihi okumak coşkunun verir, tarihi yapmak, tarihi geçmişle bütünleşerek ebediyete yönelmek kahramanlıkla olur:

Bir aslan nârasıyla son defa haykırarak
Kalbinde bir sevginin acı hatırasıyla
Ölmek... fakat bayrağı, bayrağı düşürmemektir. Ölme,(s.98)

Biz şerefli insanlar olarak yaşayacak ve şerefli insanlar olarak öleceğiz. Adına yemin ettiğimiz şanlı, mukaddes bayrağı yaşatmak için ölmeyi bileceğiz Arkamızda bıraktığımız şeref meydanı Metris Tepe ve İnönüler var:

Bizler de adıyoruz başımızı vatana
Her zerresiyle bizim olan topraklar için. Günler,(s.110)

Şiirler güven duygumuzu eğitir, geliştirir ve pekiştirir. Geleceğe doğru bir güven duygusu ile vatanımız üzerinde çağdaş bir millet olarak yaşamak azmi ve kararlılığımız yenilenir, tarih sevgimiz, kahramanlık duygumuz uyanır ve güçlenir. “Çünkü insan kalabalıkları manevileşirse millet olur, toprak manevileşirse vatan olur.”

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Ahmet (1978). *İlk Köşe, Edebiyat Hatıraları*, İstanbul: Ağaoğlu Yay., S.63
- Alkan, Erdoğan (1995). *Şiir Sanatı*, İstanbul:Yön Yayıncılık
- Dağlıoğlu, Kemal Hayyam (1968). *Hâmit Mâcit Selekler ve İyilik*, Çaba No:20
- Geçer, İlhan (1974). *Hâmit Mâcit Selekler Üzerine Ahmet Muhip’le Bir Konuşma*, Hisar, No: 124
- Ediboğlu, Baki Süha (1968). *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, İstanbul: Varlık Yay.
- Necatigil, Behçet(1974). *Hâmit Mâcit Selekler*, Varlık, No: 798, s.6
- Saba, Z.Osman (1936). *Bir Genç Şâir Hakkında*, Varlık, No: 80
- Selekler, H. M. (1938). *Şiir Ölüyor mu?*, Varlık, No:110
- Selekler, H., M.(1940). *Ömür*, Varlık, No:171
- Selekler, H. M.,(1959). *İyilik*, İst. Gün Matbaası,
- Soyuer, Halil, (1977). *Ankara Şâirleri Albümü*, Ankara: Ankara Basım San.